

Research Paper

The Role of Teachers in Improving Students' Economic Behaviors through an Action Research Approach

Mahbobeh Montazer Ataei

Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran. Corresponding Author: mahbobehataei@mshdiau.ac.ir

Somayeh Shemshadi

M.A of Educational Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

Marzieh Shemshadi

M.A of Educational Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

Received: 98/13/9

Accepted: 99/5/12

PP: 60-70

Keywords:

economic behavior, action research, savings, prodigality

Abstract

Today, the economic behavior of children and adolescents is one of the most important issues in the field of education. All activities of individuals, including children and adults, are somehow related to economic knowledge and behavior. The aim of this study was to investigate the role of teachers in improving students' economic behaviors through an action research approach. The research method is mixed. In the qualitative part, action research has been used and in the quantitative part, the survey method has been used. The statistical population is female students in the second grade of elementary school at Mashhad city. Using available judgmental sampling method, a statistical sample of 36 students in Nasr non-governmental primary school in Mashhad were selected. The measuring tools include observation, interview and questionnaire. Operational actions in this research consist of performing various and attractive practical activities such as games, storytelling, poetry, practical assignments and scientific visits. In the data analysis method, the dependent sample t-test (pre-test and post-test) was used. The results showed that there was a significant difference between the study group before and after the action research. Also, the pleasure of earning money and being involved in seemingly small economic transactions has a great impact on improving their economic behavior. Also, informing children about economic issues results in gaining a scientific approach to economic activities in social life, and in general, it can improve individual efficiency and productivity in society

Corresponding author: Mahbobeh Montazer Ataei

Address: Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Mashhad Branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

Tell:

Email: mahbobehataei@mshdiau.ac.ir

مقاله پژوهشی

نقش معلمان در بهبود رفتارهای اقتصادی دانش آموزان با رویکرد اقدام پژوهی

محبوبه منتظر عطائی¹، سمیه شمشادی² و مرضیه شمشادی³

1- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

2- دانشجوی کارشناسی ارشد گروه علوم تربیتی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

3- دانشجوی کارشناسی ارشد گروه علوم تربیتی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

چکیده

امروزه رفتار اقتصادی کودکان و نوجوانان از مباحث بسیار با اهمیت در حوزه ی آموزش و پرورش می باشد. تمامی فعالیت های افراد از جمله کودکان و بزرگسالان به نوعی با دانش اقتصادی و رفتار اقتصادی مربوط است. تحقیق حاضر با هدف نقش معلمان در بهبود رفتارهای اقتصادی دانش آموزان با رویکرد اقدام پژوهی انجام شده است. روش تحقیق از نوع آمیخته می باشد. در بخش کیفی از اقدام پژوهی و در بخش کمی از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه ی آماری دانش آموزان دختر مقطع ابتدایی پایه دوم شهرستان مشهد می باشد که با روش نمونه گیری قضاوتی در دسترس تعداد نمونه ی آماری 36 نفر از دانش آموزان در دبستان غیر دولتی نصر مشهد انتخاب شدند. ابزار سنجش مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه می باشد. اقدام های عملیاتی در این تحقیق انجام فعالیت های عملی متنوع و جذاب همچون بازی، قصه گویی، شعر، تکالیف کاربردی و بازدیدهای علمی بوده است. در روش تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون تی تک نمونه وابسته (پیش آزمون و پس آزمون) استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد بین گروه مورد مطالعه قبل و بعد از اجرای اقدام پژوهی، تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین لذت کسب در آمد و قرار گرفتن در انجام معاملات به ظاهر کوچک اقتصادی تاثیر به سزایی در بهبود رفتار اقتصادی آنان دارد. همچنین آگاهی دادن به کودکان از مباحث اقتصادی، برخورد علمی با فعالیت های اقتصادی در زندگی اجتماعی به همراه دارد و در بحث کلان می تواند بازدهی و بهره وری فردی را در جامعه ارتقا دهد.

تاریخ دریافت: 98/9/13

تاریخ پذیرش: 99/5/12

شماره صفحات: 60-70

واژه های کلیدی:

رفتار اقتصادی، اقدام پژوهی، پس انداز، اسراف

* نویسنده مسئول: محبوبه منتظر عطائی

نشانی: . استادیار گروه علوم تربیتی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

پست الکترونیکی: mahbobehataei@mshdiau.ac.ir

مقدمه

اقتصاد، رفتار مردم و شرکت‌کنندگانی را که در خدمات مادی و معنوی شرکت می‌کنند، بررسی می‌کند و هدف اقتصاد، تولید و توزیع به مقدار کفایت کالا و خدمات مورد نیاز اعضای یک جامعه می‌باشد که بتواند نیازهای مصرفی حال و آینده آنان را تأمین کند (Jahanian, 2021).

رفتار اقتصادی به حوزه‌ای از دانش جدید در حال پیشرفت علوم بین رشته‌ای اشاره دارد که با بررسی رفتارهای مشهود بشر، الگوهای رفتاری، عوامل مؤثر بر رفتار و تطابق یا مغایرت با نظریه‌های موجود را کشف و معرفی می‌کند و در معرض تحلیل، کاربست و نقد علمی قرار می‌دهد (Porfaraj, Gilak, Ansari, 2013). همچنین این علم، مبتنی بر این ایده است که افزایش شواهد روان‌شناختی واقع‌گرایانه، در تحلیل‌های اقتصادی، توانایی علم اقتصاد در تحلیل و پیش‌بینی واقعیت‌های زندگی انسان را بهبود بخشد و به این حوزه از علوم انسانی سیاست‌های بهتری را پیشنهاد دهد (Manzoor & Taheri, 2013). شواهد رفتار اقتصادی نشان می‌دهد که کاهش ظرفیت شناختی در اثر دغدغه‌های مالی و کمبود به صورت کلی بر عملکرد افراد تأثیر می‌گذارد (Habibi, Haji Mullah Darvish & Raghfar, 2021).

مطالعه رشد رفتار اقتصادی و عوامل تعیین‌کننده آن برای درک رفتار اقتصادی بزرگسالان و همچنین فراهم آوردن زمینه برای مداخلات سیاسی بالقوه در مورد رفتار اقتصادی در کودکی و نوجوانی از اهمیت بسیاری برخوردار است (Sutter, Zoller, & Glätzle-Rützler, 2019). مطالعه تجربی رفتار اقتصادی کودکان و نوجوانان دانش‌آموز شامل مواردی از قبیل قابلیت ریسک‌پذیری، ترجیحات اجتماعی، منطقی‌بودن انتخاب‌ها یا چانه‌زنی در بسیاری از تحقیقات مورد بررسی قرار گرفته‌شده است (Harbaugh, Krause, & Berry, 2000; Harbaugh, Krause, & Vesterlund, 2001; Harbaugh, Krause, & Vesterlund, 2007).

همان‌طور که مهارت‌های غیر شناختی به صورت پویا توسعه می‌یابند، برنامه‌ها و مداخلات اوایل کودکی با هدف بهبود مهارت‌های غیرشناختی برای نتایج زندگی کارآمد و سودمند بوده‌اند (Heckman, Stixrud, & Urzua, 2006). به طوری که از زمان آغاز جنبش تربیت اقتصادی ملی در اواسط قرن بیستم، اهمیت اقتصاد در مدارس دولتی رشد کرده است و امروزه در هر ایالت، اقتصاد به عنوان بخشی از برنامه درسی مدارس عمومی آن است (Leet & Lopus, 2012).

همان‌طور که درخصوص اهمیت تربیت اقتصادی ذکر شد، تربیت مذکور به منظور پرورش رفتار اقتصادی مطلوب از دیرباز مورد توجه جوامع بشری قرار گرفته است. فرهنگ‌ها، نظام‌های سیاسی، تمدن‌ها و ادیان مختلف بشری به صورت آشکار و پنهان در قالب آموزه‌های مختلف فلسفی، اخلاقی، فقهی و حقوقی به این موضوع اهتمام ورزیده‌اند و رفتارهای اقتصادی خاصی را به پیروان خود توصیه نموده‌اند (Peiyghami & Turani, 2010).

در خصوص تربیت اقتصادی می‌توان گفت عواملی چون محدودیت منابع، تغییرات مستمر محیط، استفاده بهینه از منابع، توزیع عادلانه منابع، آماده شدن برای شرایط غیرقابل پیش‌بینی، قناعت، بحران منابع، الگوی صحیح مصرف و مسائلی از این قبیل با مفهوم تربیت و رفتار اقتصادی عجین هستند (Yousefzadeh, 2017).

مطالعات در خصوص تربیت اقتصادی نشان می‌دهد که به رغم آگاهی خانواده‌های مسلمان نسبت به نهمی از اسراف، تبذیر و پیمادهای آنها، یکی از مسائل درگیر بیشتر خانواده‌ها در جایگاه مصرف‌کننده، نداشتن اعتدال در تخصیص درآمد به مخارج مصرفی (Arshadi, Naji, Salimifar & Mahram, 2015) و یا به عبارتی رفتار اقتصادی نامطلوب می‌باشد.

تهیه امکانات اولیه زندگی از جمله غذا، لباس، سرپناه و مسکن و نیز تأمین رفاه انسانی فراتر از نیازمندی‌های اولیه که به صورت فردی یا به مدد روابط و تعاملات اجتماعی حاصل می‌گردد، از جمله مواردی است که در حیطه‌ی رفتارهای اقتصادی تعریف می‌گردد (Toghyani, 2012).

به رفتار اقتصادی و اهمیت آن در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش اشاره شده است. تحول ارزش‌ها و آرمان‌های متعالی انقلاب اسلامی، مستلزم تلاش همه‌جانبه در تمام ابعاد فرهنگی، علمی، اجتماعی و اقتصادی است. اهداف ساحت اقتصادی در سند تحول بنیادین شامل درک مفاهیم اقتصادی، کارآفرینی، انضباط مالی، مصرف بهینه و دوری از اسراف، رعایت عدالت و انصاف در معاملات اقتصادی و کسب یک مهارت مفید برای تأمین معاش حلال می‌باشد (دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی وزارت آموزش و پرورش، سند تحول بنیادین، 1390).

درخصوص چارچوب نظری تحقیق می‌توان به نظریه اقتصاد رفتاری جورج لوونستین¹ و نظریه تربیت اقتصادی ویلیام بکر² اشاره نمود. اقتصاد رفتاری، رشته‌ای است که با روش علمی در فضای روان‌شناسی شناختی، فاکتورهای مربوط به احساسات و اجتماع را در تحلیل و فهم بازارها و عوامل اقتصادی

¹ George Loewenstein

² Becker William

در بخش مصرف، متغیرهای مستقل سن، تحصیلات، نوع شغل و متوسط درآمد خانوار بیشترین رابطه را در التزام به اصول دارد و در بخش اعتقاد به اصول مربوط به مصرف اقتصادی، متغیرهای تحصیلات و متوسط درآمد ماهیانه خانوار، بیشترین تأثیرگذاری را دارد. یوسف زاده (Yousefzadeh, 2017) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسیده است که مشاهده دقیق رفتارها و سبک زندگی اقتصادی افراد جامعه حاکی از آن است که بسیاری از این رفتارها در بین افراد کم‌رنگ شده است. رفتارهای اقتصادی از قبیل استفاده‌های بدون حد و حصر از منابع، تجمل‌گرایی، انحصارگرایی، داشتن بالاترین آمار دورریز مواد غذایی و رفتارهایی از این دست، همه و همه معرف این واقعیت است که در زمینه رفتار اقتصادی با آرمان‌های مورد تأکید آموزه‌های دینی خود فاصله وجود دارد. در تحقیق قدوسی (Qudusi, 2016) نیز به نقش خانواده در توانمندی اقتصاد فرزندان پرداخته شده است. نتایج تحقیق نشان داده است که در تربیت فرزندان، توجه به مسائل اقتصادی خانواده و آموزش راه‌های جلوگیری از اسراف و تبذیر به آنان اهمیت بسیاری دارد؛ چراکه پایه‌های همه اصول تربیتی از جمله رعایت میانه‌روی، پرهیز از خواسته‌های غیرضروری و دوری از حرص و ولع مادی، در تربیت خانوادگی به ویژه در دوران کودکی هر فرد ریشه دارد.

ارشدی، ناجی، سلیمی فر و محرم (Arshadi, Naji, Salimifar & Mahram, 2015) در تبیین عوامل پرکننده شکاف بین نظر و عمل در رفتار اقتصادی افراد نشان دادند که به رغم آگاهی خانواده‌های مسلمان نسبت به نهی از اسراف، تبذیر و پیمادهای آنها، یکی از مسائل درگیر بیشتر خانواده‌ها در جایگاه مصرف‌کننده، نداشتن اعتدال در تخصیص درآمد به مخارج مصرفی است. یافته‌های تحقیق مذکور نشان داد که سازگاری رفتار با آموزه‌های اقتصادی با نظم‌پذیری جمعی درون خانواده، آینده‌نگری و تقویت اراده، رابطه معنادار مستقیم دارد.

بلالی و هم‌کاران (Balali et al., 2013) در تحقیقی با عنوان مطالعه و تحلیل الگوهای جامعه‌پذیری اقتصادی کودکان شهر همدان به این نتیجه رسیدند که شرایط زمینه‌ای شامل طبقه خانوادگی، تحصیلات والدین و جنسیت فرزندان در جامعه‌پذیری اقتصادی کودکان نقش مهمی داشته است.

بنجامین، چوی و جفری (Benjamin, Choi & Geoffrey, 2016) رفتار اقتصادی را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج تحقیق آنها نشان داده است که از مهم‌ترین دلایلی که موجب برجسته‌سازی دین می‌شود، شناسایی افراد مذهبی‌تر می‌باشد که تأثیر آنها بر روی گزینه‌های اقتصادی و رفتار اقتصادی بیشتر است.

به‌کارمی‌گیرد. از آنجا که واحد تحلیل در این دو علم، فرد و رفتار او می‌باشد تعامل بین علم اقتصاد و روان‌شناسی می‌تواند برای نظریه‌پردازی اقتصادی مورد استفاده اقتصاددانان قرار گیرد.

از نظر بکر (Becker, 2001) تربیت اقتصادی تمام مهارت‌ها و توانمندی‌هایی را در بر می‌گیرد که بر دانش اقتصاد متمرکز است و شامل محتوای آموزشی، روش‌های تدریس، ارزیابی این روش‌ها و به‌طور کلی اطلاعات اقتصادی عمومی است که از دوره ابتدایی تا پایان دبیرستان، معلمان باید به آن توجه کنند و ضرورت دارد که دانش‌آموزان به آن‌ها دست یابند. تربیت اقتصادی شامل مؤلفه‌های تولید، کسب و کارهای مولد و عوامل بهره‌وری تولید می‌باشد (Musazadeh & Sanati, 2017).

همانطور که مشخص است، حوزه تعلیم و تربیت اقتصادی به یکی از حوزه‌های تخصصی رشته‌ی اقتصاد مبدل شده است. همچنین متولی رسمی رشد همه‌جانبه‌ی اقتصادی، اجتماعی، اخلاقی، سیاسی و فرهنگی خردسالان، جوانان و نوجوانان، در درجه اول نهاد آموزش و پرورش است که در مصوبات و آیین‌نامه‌های خود، آن را برای دوره‌های گوناگون تحصیلی پیش‌بینی کرده است (Imam Jome, 2010). کودک در سال‌های نخستین تحصیلش برای زندگی موفق نیازمند این است که بداند کار کردن با ارزش است و امری لذت‌بخش و مقدس است و ثمره کار، درآمد است. باید گفت درآمد به "زبان پول" خلاصه می‌شود و هر انسان، کالایی را که مصرف می‌کند حاصل دسترنج انسان‌هایی است که آن را تولید می‌کنند و باید امر تربیت اقتصادی هر نسل، در سال‌های ابتدای دبستان به درستی پی‌ریزی شود تا در سال‌های پایانی دبستان و دوره‌های بعد به کارآمدی مؤثر در این حیطه منتهی شود (Obama, 2012).

در ادامه به منظور آشنایی با تحقیقات انجام شده در خصوص تحقیقات حوزه‌ی اقتصادی به پژوهش‌های انجام شده در داخل و خارج از کشور اشاره گردیده است.

هادوی نیا (Hadavi Nia, 2019) الگوی رفتار اقتصادی از دیدگاه اسلام را مورد بررسی قرار داده است. نتایج تحقیق نشان داده است که مهم‌ترین قاعده رفتاری در الگوی انسان اقتصادی از دیدگاه اسلام، بیشینه‌سازی بهره‌مندی‌های مادی، معنوی و آخرتی با بهترین ترکیب است. ابعاد سه‌گانه وجودی (مادی، معنوی و اخروی) و (مطلق‌گرایی و لذت‌پذیری به عنوان دو امر از امور فطری) از مبانی انسان‌شناسی قرآن کریم هستند که در شکل‌گیری این الگو نقش به‌سزایی دارند. در تحقیق موحد منش، غفاری فرد و صادقی (Movahedmanesh, Ghaffari Fard & Sadeghi, 2019) میزان التزام و اعتقاد افراد به رفتارهای اقتصادی با استخراج هفت اصل از متون دینی انجام شده است که

معنی پژوهش در عمل است. پژوهش در عمل، نوعی از مطالعه و بررسی است که افراد برای تغییر وضعیت نامطلوب و رسیدن به وضعیت نسبتاً مطلوب و در نهایت به سازی کارها در محیط شغلی شان به کار می‌برند. مشارکت کنندگان در بخش کیفی، 12 نفر از خبرگان و معلمان مقطع ابتدایی بودند که به روش غیرتصادفی گلوله برفی انتخاب شدند. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی، کدگذاری مصاحبه‌ها از نوع تحلیل محتوا بوده است. در بخش کمی، نیز از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه‌ی آماری در بخش کمی، دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی پایه دوم شهرستان مشهد می‌باشد که با روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد نمونه‌ی آماری 36 نفر از دانش‌آموزان در دبستان غیردولتی نصر مشهد انتخاب شدند. ابزار سنجش در بخش کیفی، مصاحبه نیمه ساختاریافته و در بخش کمی، پرسشنامه محقق ساخته 20 سؤالی بوده است که شامل سه مؤلفه می‌باشد. پرسشنامه حاوی سؤالاتی پیرامون میزان علاقه‌مندی دانش‌آموزان به مسائل مالی، مصرف بهینه منابع و میزان تسلط دانش‌آموزان بر انجام محاسبات مالی و آموزش مفاهیم اقتصادی کودکان بوده است که در اوایل سال تحصیلی در اختیار والدین دانش‌آموزان قرار داده شد تا سؤالات را درخصوص کودکان خود پاسخ دهند. روایی پرسشنامه مذکور از طریق روایی صوری توسط 7 نفر از استادان روان‌سنج تأیید گردید و ضریب پایایی آلفای کرونباخ هر یک از مؤلفه‌ها عبارت بودند از: آموزش خانواده، 0/785، آموزش از طریق مدرسه، 0/845 و آموزش از طریق رسانه، 0/798. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، در قسمت آمار توصیفی، گزارش میزان پول توجیبی، خرید و پس‌انداز دانش‌آموزان و در بخش آمار استنباطی، از آزمون تی تک نمونه وابسته (پیش‌آزمون و پس‌آزمون) با استفاده از بسته‌های نرم‌افزاری SPSS22 استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های پژوهش حاضر براساس مراحل اقدام پژوهی قاسمی‌پویا (Ghasemi Pouya, 2002) انجام شده است. جدول (1) گزارش میزان پول توجیبی، خرید و پس‌انداز دانش‌آموزان را قبل از اجرای طرح نشان می‌دهد.

همچنین سوتر و همکاران (Sutter et al., 2019) نیز در تحقیقی تحت عنوان رفتار اقتصادی کودکان و نوجوانان، به بررسی آزمایشات اقتصادی با کودکان و نوجوانان به عنوان یک زمینه اسراف در تحقیقات اقتصادی پرداخته‌اند.

مولیانی، تو ماس و وایدانتو (Mulyani, Thomas & Widiyanto, 2018) تحقیقی در خصوص آموزش اقتصادی خانواده بر رفتار اقتصادی دانش‌آموزان انجام داده‌اند. نتایج تحقیق آنها نشان داده است که سواد اقتصادی دانش‌آموزان بر رفتار اقتصادی آنها تأثیر معناداری دارد.

همچنین شرارد و همکاران (Sherraden, Johnson, Guo, & Elliott, 2011) تحقیقی درخصوص توانایی مالی و آموزش‌های مالی به کودکان انجام داده‌اند. نتایج تحقیق آنها نشان داد که توانایی مالی کودکان زمانی افزایش می‌یابد که آنها به آموزش مالی دسترسی داشته‌باشند همچنین آنها می‌توانند مفاهیم مالی را در سنین پایین درک کنند. هاس و سرن و همکاران (Hawthorne, Rodgers, & Wheeler, 2003) نیز تحقیقی تحت عنوان آموزش اقتصاد از طریق ادبیات کودکان در دوره ابتدایی انجام دادند که در تحقیق خود به بررسی تحلیل محتوای کتاب‌هایی پرداختند که در آنها از مطالب اقتصادی مصور استفاده شده بود.

تحقیقات بررسی شده در پیشینه، هرکدام خصوصیتی دارند که آنها را از تحقیق حاضر متمایز می‌سازد، به عنوان مثال تحقیقاتی که ذکر شده است تنها به بخش نظری پرداخته‌اند و کمتر به بررسی رفتار اقتصادی کودکان در عمل در داخل کشور پرداخته‌اند. همچنین برخی مقالات، بیشتر تمرکز خود را بر رفتار اقتصادی و عوامل مؤثر بر آن قرار داده‌اند. بنابراین در این مقاله نویسندگان ضمن اینکه سعی دارند که رفتارهای اقتصادی دانش‌آموزان را مورد مذاقه قرار دهند، به دنبال آن است که به تعیین نقش معلمان در بهبود رفتارهای اقتصادی دانش‌آموزان با رویکرد اقدام پژوهی بپردازد.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق حاضر از نوع روش آمیخته اکتشافی است. در بخش کیفی از اقدام پژوهی استفاده شده است. اقدام پژوهی به

جدول 1- گزارش میزان پول توجیبی، خرید و پس انداز دانش آموزان در آبان ماه 1398

ردیف	پول توجیبی (تومان)	خرید (تومان)	پس انداز (تومان)
1.	36500	29000	7500
2.	37000	33500	3500
3.	34000	30700	3300
4.	34000	28500	5500
5.	34500	29000	5500
6.	30500	28500	2000
7.	37500	33000	4500
8.	31500	28000	3500
9.	33500	29500	4000
10.	32000	31000	1000
11.	38000	34000	4000
12.	37000	35000	2000
13.	40000	33500	6500
14.	34000	32500	1500
15.	34000	33000	1000
16.	37000	34000	3000
جمع کل	561000	502700	58300

همچنین عوامل تأثیر گذار در رفتار نامطلوب اقتصادی دانش آموزان که بر اساس داده‌های مصاحبه با خبرگان و معلمان به دست آمده است در جدول (2) نشان داده شده است.

با بررسی جدول (1) میزان مدیریت هزینه نشان می‌دهد که میزان پس انداز دانش آموزان در آبان ماه 58300 تومان می‌باشد. لازم به ذکر است که طبق جدول مذکور، مبلغ پول توجیبی دانش آموزان در آبان ماه 561000 هزار تومان است که مبلغ 502700 هزار تومان، خرید صورت پذیرفته است.

جدول 2- عوامل عدم رفتارهای مطلوب اقتصادی

ردیف	مولفه	شاخص‌ها
1.		فقدان دروس مهارتی در خصوص اقتصاد
2.		نبود محتوای مناسب در کتاب‌های درسی
3.	مدرسه	دانش روز نداشتن معلمان در خصوص مفاهیم اقتصادی
4.		فقدان آموزش کافی جهت یاددهی الگوی صحیح
5.		فقدان فعالیت‌های فوق برنامه در زمینه رفتارهای اقتصادی در مدرسه
6.		نداشتن اعتماد به فرزندان و درگیر نکردن او با مسایل اقتصادی
7.	خانواده	عدم درک کودکان از کارت‌های اعتباری
8.		اسراف و تبذیر
9.		ناآگاهی والدین از مسایل اقتصادی

ادامه جدول 2- عوامل عدم رفتارهای مطلوب اقتصادی

ردیف	مولفه	شاخص‌ها
1.	خانواده	عدم پرداخت پول توجیبی مشخص به کودکان
2.		نداشتن صبر برای پس‌انداز
3.		عدم آموزش کافی برای پس‌انداز کردن از سوی خانواده و مدرسه
4.		عدم آموزش مسایل اقتصادی از سوی خانواده‌ها
5.		بی‌نظمی والدین در پرداخت پول توجیبی به دانش‌آموزان
6.		ناهماهنگی والدین در پس‌انداز کردن
7.		تمایل دانش‌آموزان به داشتن پول به صورت فیزیکی
8.	رسانه	عدم آموزش مناسب اقتصادی به کودکان در رسانه‌های جمعی
9.		کمبود کانال‌های آموزش اقتصاد کودکان در فضای مجازی
10.		تشریفات بسیار زیاد در برنامه‌های کودکان
11.		کمبود تولید محتوا جهت آموزش صرفه‌جویی به کودکان

جدول (3) راهکارهای انتخابی و نهایی جهت اجرا توسط

محققان را نشان می‌دهد.

جدول 3- راهکارهای انتخابی و نهایی جهت اجرا توسط محققان

ردیف	عوامل	راه حل‌های پیشنهادی	
1.	خانواده	تعیین پول توجیبی مشخص و منظم	
2.		استفاده از بازی‌های نمایشی مثل مغازه بازی	
3.		اختصاص قلم‌های شفاف برای پس‌انداز	
4.		تشویق کودکان به پس‌انداز کردن و ارائه راهکارهای تشویقی مناسب	
5.		باز کردن حساب پس‌انداز و بازدید کودکان از بانک	
6.		ارائه دستمزد به کودکان در قبال کارهای اضافی که در خانه انجام می‌دهند	
7.	مدرسه	آموزش اولیا در جلسات آموزش خانواده	
8.		آشنا نمودن دانش‌آموزان با پول و ارزش آن	
9.		قصه‌گویی و بازی‌های نمایشی جهت تمرین خرید و فروش کودکان	
10.		استفاده از بازیافت جهت ارائه مصرف بهینه منابع	
11.		آموزش تشخیص نیاز و خواسته‌ها	
12.		تعیین روز خرید در مدرسه از سوی معلم	
13.		ایجاد تعاونی در مدرسه یا کلاس	
14.		ارائه راهکارهای بدیع جهت آموزش الگوی مصرف	
15.		طراحی سوالات تفکر برانگیز درباره‌ی مسائل اقتصادی	
16.		تعیین یک واحد کار تحت عنوان آشنایی با الگوی صحیح مصرف	
17.		آموزش مسایل مالی نظیر پس‌انداز کردن	
18.		ارزش پول و مهارت کسب درآمد از طریق کانال‌های تلویزیونی کودک	
19.		رسانه	نشانه‌های تبلیغاتی شهری بر روی پل‌های هوایی
20.			آموزش شیوه‌های پس‌انداز کردن از طریق کانال‌های ارتباطی
21.			تغییر رفتار اقتصادی کودکان به کمک آموزش‌های تلویزیون

طریق بازی، کودک می‌تواند مهارت‌های فردی بی‌شماری را بیاموزد. لذا سعی شد از روش‌های تدریس نوین و فعال استفاده گردد تا مفاهیمی که در جهت ارتقای رفتار اقتصادی دانش‌آموزان لازم است، به طور غیر مستقیم آموزش داده شود. جدول (4)

در ادغام راهکارها در اقدام پژوهی، سعی شد استفاده از بازی، نمایش، قصه‌گویی، شعر و مهارت استفاده از حل مسأله در اولویت قرار گیرد زیرا کودکان بیش از آن که از راه فکر کردن چیزی را بیاموزند، از راه لمس، مشاهده و تجربه یاد می‌گیرند. همچنین از

برنامه‌ریزی، زمان اجرا و لیست مشارکت‌کنندگان را نشان داده‌است.

جدول 4- برنامه‌ریزی و زمان اجرا و لیست مشارکت‌کنندگان

ردیف	راهکارها	زمان اجرا (1398)	لیست مشارکت‌کنندگان
1.	آموزش خانواده‌ها در جلسه‌ی آموزش خانواده	دی- اردیبهشت	معلم، مادران، مدیر، معاون آموزشی
2.	آشنا نمودن با پول و ارزش آن با روش‌های نوین و فعال و تکالیف خلاق	دی	معلم و دانش‌آموزان
3.	آموزش صحیح پس‌انداز کردن با استفاده از روش‌های تشویقی مناسب	دی- بهمن	معلم، دانش‌آموزان، والدین
4.	آشنایی با کسب درآمد از طریق بازارچه‌ی کلاسی و مدرسه	اسفند- اردیبهشت	معلم، دانش‌آموزان، والدین، مدیر، معاون
5.	آموزش صحیح خرید کردن	دی- بهمن	معلم، دانش‌آموزان، والدین
6.	آشنایی با وام از طریق تعاونی‌های کلاسی	اسفند تا اردیبهشت	معلم و دانش‌آموزان
7.	آموزش صرفه‌جویی از طریق فعالیت‌های فوق برنامه نظیر کرامت	بهمن- اسفند	معلم و دانش‌آموزان
8.	آموزش مسایلی مالی از طریق کانال کلاس	دی تا اردیبهشت	والدین و معلمان

همچنین در جدول (5) روشها و فعالیت‌ها برای آموزش پول در هفته‌های دی ماه نشان داده‌است.

جدول 5- روشها و فعالیتها برای آموزش پول

فعالیتها	هفته اول دی ماه	هفته دوم دی ماه	هفته سوم دی ماه	هفته چهارم دی ماه
هدف	آموزش ریال و سکه‌های رایج کشور 1-2-5-10-25-500	تبدیل و تفکیک سکه‌ها به یکدیگر آموزش پس‌انداز کردن با قلم‌ها	آشنایی با انواع اسکناس‌ها، مهارت بودجه‌بندی، تفاوت نیاز و خواسته و آشنایی با مهارت کسب و کار	آشنایی با مفهوم تومان، آموزش مهارت کسب و کار و درآمدزایی و آموزش پس‌انداز در بانک
روش تدریس	حل مسأله و یادگیری مشارکتی	اکتشافی و حل مساله سخنرانی	نمایشی پرسش و پاسخ	دریافت مفهوم، اکتشافی، پرسش و پاسخ
بازی	طراحی خلاقانه‌ی جدول سودوکو با سکه‌ها یا به صورت فعالیت ببر و بچسبان	مغازه بازی به صورت نمایشی در کلاس	بازی با تاس: انتخاب بین یک تا شش و تعویض با سکه 500 تومان. بازی بگرد	تقسیم پول بین دانش‌آموزان و پرسش و پاسخ دریافت پول بیشتر در ازای پاسخ درست
قصه گوئی	بیان داستان کاش پول‌هایم را جمع می‌کردم و خلاصه نویسی آن توسط دانش‌آموزان	بیان داستان "اولین پول توجیبی من" و خلاصه‌نویسی آن داستان توسط دانش‌آموزان	بیان داستان "از من کلاه بخرید" و خلاصه‌نویسی آن داستان توسط دانش‌آموزان	بیان داستان "چطوری پول اسکیت را جور کنم" و خلاصه‌نویسی آن توسط دانش‌آموزان
تکالیف	گزارشی از پدر بزرگ و مادر بزرگ درباره‌ی پول‌های قدیمی یک ریالی و خرید در آن زمان	از پدر و مادر خود سؤال کنید قیمت یک عدد بر چسب اسم چقدر است و شما باید چند سکه صد ریالی کنار هم بگذارید. سپس از پدر و مادر خود بخواهش کنید که خرید آن را به شما بپردازند و گزارش آن را به کلاس بیاورید.	مادر عزیز: کودک با بودجه‌بندی معین برای خرید لوازم یک وعده غذا مثلا املت به حساب کردن دعوت کنید که چطور بودجه‌بندی را می‌آموزد. آیا حدس‌های اوقالی انجام است؟	به مدت 10 روز پول توجیبی خود را با مشخص کردن هدف کوتاه مدت پس‌انداز کنید. معلم با دادن یک اسکناس 2000 تومانی از دانش‌آموزان می‌خواهد با این اسکناس سود به دست بیاورند و با آن سرمایه‌گذاری کنند

در ادامه نتایج پرسشنامه‌ای که در ابتدای سال در اختیار والدین قرار گرفته بود، به صورت مجدد در اواخر اردیبهشت در اختیار آنها قرار گرفت. نتایج تحلیل در قبل و بعد از اجرای طرح مورد بررسی قرار گرفت.

جدول (6) نتایج توصیفی گروه‌ها را نشان می‌دهد.

جدول 6- نتایج توصیفی گروه‌ها

گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	انحراف معیار از میانگین
پیش آزمون	17/25	5/66	0/94
پس آزمون	23/41	6/72	1/12

جدول (7) نتایج آزمون تی وابسته گروه‌ها را نشان می‌دهد.

جدول 7- نتایج آزمون تی وابسته

سطح معنی داری	تی	فاصله اطمینان 95 درصد		انحراف معیار	میانگین	گروه‌ها	
		حد بالا	حد پایین			پس آزمون	پیش آزمون
0/001	-10.002	-4.91	-7.41	3.69	-6.16	پس آزمون	پیش آزمون

انجام معاملات به ظاهر ساده و کوچک اقتصادی تأثیر به سزایی در افزایش رفتار اقتصادی آنان دارد.

در تبیین عامل خانواده، به عنوان عامل مؤثر در بهبود رفتار اقتصادی دانش آموزان، می‌توان گفت خانواده، اساسی‌ترین واحد جامعه است، به همین دلیل است که برخی صاحب‌نظران آن را نمونه کوچک شده یک جامعه نیز قلمداد می‌کنند. از آنجایی که دانش آموزان قبل از ورود به مدرسه در نهاد خانواده، رشد می‌کنند و میزان الگوپذیری آنها از والدین بسیار زیاد می‌باشد لذا هر گونه رفتار اقتصادی می‌تواند منشأ بروز رفتارهای کودکان در هنگام ورود به مدرسه باشد. همچنین از آنجایی که خانواده در همه ابعاد زندگی کودکان، نقشی غیرقابل انکاری دارد، تربیت و شکل دهی رفتار کودکان مستقیماً در جامعه تأثیر می‌گذارد. در نهاد همین خانواده است که ارزش‌های اخلاقی چون صرفه‌جویی و جلوگیری از هر گونه اسراف به کودکان آموزش داده می‌شود لذا خانواده همان نهادی است که می‌تواند کودکان خود را به شکلی تربیت کند که از انحرافات و گمراهی‌ها دوری کند.

نتایج تحقیق در این بخش، همسان با نتایج تحقیق قدوسی (Qudusi, 2016) می‌باشد که در تحقیق خود به نقش خانواده در توانمندی اقتصاد فرزندان پرداخته است. از آنجا که در این تحقیق روش‌ها و فعالیت‌ها برای آموزش پول در مدرسه طبق روش اقدام پژوهی صورت گرفته است (جدول 5)، نتایج تحقیق در این بخش همسان با نتایج شرارد و همکاران (Sherraden, Johnson, Guo, & Elliott, 2011) می‌باشد که نشان دادند توانایی مالی کودکان زمانی افزایش می‌یابد که آن‌ها به آموزش مالی دسترسی داشته باشند همچنین درخصوص آموزش مفاهیم مالی در سنین پایین همسان با نتایج تحقیق هاوسرن و همکاران (Hawthorne, Rodgers, & Wheeler, 2003) و مولیانی، توماس و وایدیانتو (Mulyani, Thomas & Widiyanto, 2018) می‌باشد که به آموزش مفاهیم اقتصادی پرداخته‌اند.

در تبیین عامل مدرسه به عنوان عامل مؤثر در بهبود رفتار اقتصادی دانش آموزان، می‌توان گفت که از آنجایی که کودکان از هفت سالگی که مقارن با ورود آنها به مدرسه می‌باشد، تمایل بسیار زیادی به ارتباط با همسالان خود دارند، لذا مدرسه به

همان‌طور که نتایج جدول (6) نشان می‌دهد میانگین نظر دانش آموزان درخصوص پس‌انداز، قبل از اجرای طرح 17.25 می‌باشد و پس از اجرای طرح به 23.41 تغییر پیدا کرده است. از حیث آمار استنباطی نیز در جدول (7) نشان داده شده است که سطح معنی داری آزمون کمتر از 0.05 می‌باشد که معنادار است. به عبارت دیگر تفاوت بین دو گروه‌ها نشان می‌دهد که اجرای طرح با شیوهی دوم، با شیوهی اول تفاوت معناداری دارد.

نتایج مشاهده تحقیق اقدام پژوهی حاضر از نگاه معلمان نشان داده بود که در دفعات متعدد در طی اجرای راهکارها، رفتار اقتصادی دانش آموزان نسبت به اوایل سال افزایش یافته بود. اکثر دانش آموزان برای انجام دادن فعالیت‌های مالی نظیر پس‌انداز کردن و انجام محاسبات پولی میل و رغبت زیادی از خود نشان داده و فعالیت‌های مورد نظر را به خوبی و کامل انجام می‌دادند. همچنین بعد از برگزاری فعالیت‌های ذکر شده به خصوص بازارچه، دانش آموزان برای انجام فعالیت‌های مالی راغب بودند و با دقت و با توجه کافی به این امر می‌پرداختند و نتایج آزمون‌های کلاسی رضایت بخش بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

در مرحله‌ی تجدید و اصلاح اقدام پژوهی می‌توان گفت که رفتار اقتصادی را می‌توان از طریق تمرین و آموزش تقویت کرد و اگر این آموزش‌ها از سنین کودکی شروع شوند مطمئناً تأثیر بهتری خواهند داشت، در این پژوهش به نکاتی پرداخته‌ایم که توجه به آنها می‌تواند هوش مالی را بسیار تقویت کند. لازم به ذکر است که موفقیت در مسائل مالی تأثیر همه جانبه‌ای بر کیفیت زندگی یک فرد خواهد گذاشت پس لازم است که با تقویت هوش مالی کودکان برای موفقیت در زندگی‌شان آماده شوند.

همان‌طور که در جدول (5) مشاهده می‌گردد آموزش صحیح مسایل مالی با استفاده از انجام فعالیت‌های عملی متنوع و جذاب همچون بازی، قصه‌گویی، شعر، تکالیف کاربردی و بازدیدهای علمی، انگیزه‌ی آنان را به یادگیری بیشتر در خصوص هوش مالی، افزایش می‌دهد. لذت کسب در آمد حلال و قرار گرفتن در

اقتصادی مانند سرزمین کارلاند نیز تو صیه می‌گردد. استفاده از بازی برای آموزش مسایل اقتصادی به دانش‌آموزان نیز می‌تواند هوش اقتصادی کودکان را ارتقا بخشد. همچنین آموزش والدین و کودکان از طریق رسانه‌ی ملی اهمیت خاصی دارد. از آنجایی که رفتارها و سبک زندگی اقتصادی افراد جامعه امروز به سمتی می‌رود که رفتار اقتصادی در خانواده‌ها روز به روز کم‌رنگ‌تر شده‌است، توصیه می‌گردد زندگی‌نامه پیامبر اعظم و اهل بیت برای کودکان بازخوانی گردد و به عنوان الگو مورد استفاده قرار گیرد. فرهنگ‌سراهای شهرها و انجمن اولیا و مربیان می‌توانند با شعارهای مبنی بر مذمت مصرف‌گرایی، کودکان را به داشتن رفتار اقتصادی تشویق نمایند.

همچنین از آنجایی که مادران بیشترین وقت را در خانه با کودکان می‌گذرانند، شکل‌گیری رویکرد فرزندان به زندگی، و داشتن رفتار اقتصادی مناسب از هرگونه گفتار، رفتار و عمل مادران بسیار با اهمیت است لذا مادران بایستی به این موضوع توجه خاصی نمایند.

در نگاه کلان نیز یکی از دلایل آمار بالای بیکاری در ایران، عدم مهارت کارآفرینی و خوداشتغالی در بین جوانان به خاطر عدم توانمندی و ناآگاهی آنان در مباحث مالی است؛ این نقیصه ناشی از نپرداختن سیستم آموزشی به آموزش سواد اقتصادی و نبود سبک تربیت مالی درست در خانواده‌ها از زمان کودکی می‌باشد. در نتیجه ارتقای رفتار اقتصادی دانش‌آموزان علاوه بر نجات‌دادن زندگی شخصی آنها باعث رشد اقتصادی کشور و جبران این مشکلات در آینده نیز می‌شود. لذا پیشنهاد می‌گردد وزارت آموزش و پرورش با ارائه برنامه درسی مرتبط با این حوزه، از ابتدا کودکان را با این موضوع مهم آشنا نماید و بستر آن را از کودکی در جهت پرورش روحیه اقتصادی آنها فراهم نماید.

References

- Arshadi, V., Naji Maidani, A., Salimifar, M. and Mahram, B. (2015). Explaining the factors filling the gap between opinion and practice in the economic behavior of the Muslim family. *Journal of Islamic Economics*, (15) 60, 144-113. [In Persian].
- Balali, E., Jafari, R., Pakseresht, S., Suleimanm, S. and Isazadeh, S. (2013). Study and analysis of economic socialization patterns of children in Hamadan. *Social Studies and Research in Iran*, (3) 2, 391-365. [In Persian].
- Benjamin, D. J., Choi, J. J., & Fisher, G. (2016). Religious identity and economic behavior. *Review of Economics and Statistics*, 98(4), 617-637.

عنوان محلی که این ارتباط را برقرار می‌کند از اهمیت خاصی برخوردار است. از آنجایی که در کودکان رفتن به مدرسه و جدایی از خانواده، زمینه استقلال و به خود متکی شدن را فراهم می‌نماید، رفتارهای اقتصادی که شامل پس‌انداز کردن و صرفه‌جویی باشد، نقش مهمی را در شکل‌گیری شخصیت آنها در تجربه زندگی گروهی دارد.

در تبیین رسانه به عنوان عامل مؤثر در بهبود رفتار اقتصادی دانش‌آموزان، می‌توان گفت از آنجایی که رسانه، امروزه به عنوان عاملی است که به سهولت در دسترس همه قرار گرفته‌است، با تولید محتواهایی مبنی بر سبک زندگی به دور از تجملات می‌تواند اشاعه‌کننده‌ی فرهنگ صرفه‌جویی و پس‌انداز در کودکان باشد. در میان رسانه‌ها، قابلیت نفوذ تلویزیون به عنوان یک رسانه‌ی مهم، بسیار زیاد است. رسانه‌ها در نشر و توسعه فرهنگ غنی اسلام و جلوگیری از اسراف و تعلیم و تربیت کودکان و رشد اجتماعی آنها، بزرگترین نقش را ایفا می‌کنند. در رسانه‌های ارتباط جمعی، به ویژه تلویزیون اگر قرار باشد برنامه‌ای تأثیرگذار باشد بهتر است آن برنامه توسط کودکان اجرا شود.

محدودیت‌ها و پیشنهادات

از آنجایی که برخی پژوهش‌ها، با محدودیت‌هایی مواجه هستند این تحقیق نیز در این خصوص، مستثنی نبوده‌است. محدودیت این پژوهش در جمع‌آوری داده‌ها بوده‌است، زیرا برخی از مشارکت‌کنندگان تمایلی به ارائه اطلاعات در خصوص موضوع پژوهش نداشتند.

با توجه به آنچه گفته شد در پایان پیشنهاد می‌گردد یک فصل از کتاب‌های ریاضی به آموزش مسائل اقتصادی اختصاص یابد. همچنین بازدیدهای علمی در زمینه‌ی فعالیت‌های

- Bourdieu, P. (2011). The forms of capital. (1986). *Cultural theory: An anthology*, 1, 81-93.
- Document of fundamental transformation of education. (2010).
- Ghasemi Pouya, I. (2002). Practical guide to research in practice. *Education Research Institute Publications*. [In Persian].
- Habibi, Samira, Haji Mullah, Darvish, Narges, Raghfar, Hossein. (1400). The effect of mental poverty on labor performance. *Journal of Applied Theories of Economics*, 8 (1), 165-184.
- Hadavi Nia, A. (2019). The model of economic man from the perspective of Islam; *Journal of Islamic Economics*; 19 (74), 63-35.

- Harbaugh, W. T., & Krause, K. (2000). Children's altruism in public good and dictator experiments. *Economic Inquiry*, 38(1), 95-109.
- Harbaugh, W. T., Krause, K., & Berry, T. R. (2001). GARP for kids: On the development of rational choice behavior. *American Economic Review*, 91(5), 1539-1545.
- Harbaugh, W. T., Krause, K., & Vesterlund, L. (2002). Risk attitudes of children and adults: Choices over small and large probability gains and losses. *Experimental Economics*, 5(1), 53-84.
- Harbaugh, W. T., Krause, K., & Vesterlund, L. (2007). Learning to bargain. *Journal of Economic Psychology*, 28(1), 127-142.
- Hawthorne, S., Rodgers, Y., & Wheeler, R. C. (2003). Economic Literacy Among Primary-Grade Students. Available at SSRN 433980.
- Heckman, J. J., Stixrud, J., & Urzua, S. (2006). The effects of cognitive and noncognitive abilities on labor market outcomes and social behavior. *Journal of Labor economics*, 24(3), 411-482.
- Imam Jome, F. (2010). Student Economic Knowledge Assessment. *Journal of Social Science Education Growth*, 13(46), 50-57. [In Persian].
- Jahanian, N. (2021). Economics of the endowment institution. *Islamic Economics*, 21 (81), 5-29
- Kautz, T., Heckman, J., Diris, R., Ter Weel, B., & Borghans, L. (2014). Fostering and measuring skills: Improving cognitive and non-cognitive skills to promote lifetime success. *Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn*.
- Leet, D. R., & Lopus, J. S. (2012). Tips for teaching the high school economics course. *Social Studies Research and Practice*, 7(1), 9-18.
- Movahedmanesh, S. Ghaffari Fard, M. & Sadeghi, Z. (2019). The people of Kabul believe in the recommended economic behaviors in the field of consumption in Islam. *Quarterly Islamic Economics and Banking*, 8 (29), 147-1
- Mulyani, R., Thomas, P., & Widiyanto, W. (2018). The influence of student consumption, social status of family, the economic parent status, and the economic education of family to consumption behavior. *Journal of Economic Education*, 7(1), 24-30.
- Musazadeh, Z., and Sanati, F. (2017). Explaining the components of economic education based on Islamic teachings. *Islamic Education*, 12 (24), 73-97.
- Obama, B. (2012). The economics of higher education, a report prepared by the department of the treasury with the department of education.
- Peighami, A. & Toorani, H. (2011). A study on the role of economy curriculum in formal and general curriculum of the world: An operational plan for a neglected curriculum Abstract. *Quarterly Journal of Educational Innovations*. 10(1), 31-52.
- Peiyghami, A. and Turani, H. (2010). The role of economics curriculum in the formal and general education curriculum of the world, presenting an action plan for a neglected curriculum., *Quarterly Journal of Educational Innovations*, 9 (37), 31-52.
- Porfaraj, A. Gilak, M.T. Ansari, H. (2013). Religiosity and Behavioral Economics Laboratory economics methodology for the study of Islamic economics. *Journal of Islamic Economics Studies*, (2), 33-68. [in Persian]
- Qudusi, Z. (2016). The role of the family in the economic empowerment of children. *Women's Research Studies*, 3 (3), 91-112.
- Sherraden, M. S., Johnson, L., Guo, B., & Elliott, W. (2011). Financial capability in children: Effects of participation in a school-based financial education and savings program. *Journal of Family and Economic Issues*, 32(3), 385-399.
- Sutter, M., Zoller, C., & Glätzle-Rützler, D. (2019). Economic behavior of children and adolescents—A first survey of experimental economics results. *European Economic Review*, 111, 98-121.
- Taheri, M., & Manzoor, D. (2013). Economic Rationality in the Critique of Behavioral Economics. *Economic Research and Policies*, 21(68), 159-174. [in Persian]
- Toghiani, M. (2012). The effectiveness of quality of life therapy on mental health and mental well-being of male adolescents. *Master Thesis in Clinical Psychology: University of Isfahan*. [in Persian]
- Yousefi, F. and Moghaddam, N. (2016). Applications of Skinner Theory, *The First International Conference on New Research in the Field of Educational Sciences and Psychology and Social Studies*, Iran, Qom, Permanent Secretariat of the Conference. [in Persian]

- Yousefzadeh, M. (2017). Explaining the position and principles of desirable economic behavior from the perspective of Imam Ali

(AS). *Nahj al-Balaghah Research Quarterly*, (16) 4, 13-1.